

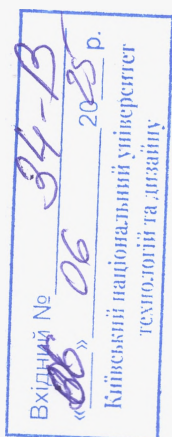
РЕЦЕНЗІЯ

д.е.н., професора, доцента кафедри фінансів та бізнес-консалтингу
Київського національного університету технологій та дизайну
Золковера Андрія Олександровича
на дисертаційну роботу Шеїна Олександра Юрійовича
на тему: «Бюджетна політика забезпечення економічної безпеки держави»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії
за спеціальністю 051 Економіка

Актуальність теми дисертаційного дослідження. Обрана тема дисертаційного дослідження зумовлена зростаючою роллю бюджетної політики як системоутворюючого інструменту державного регулювання, що безпосередньо впливає на забезпечення економічної безпеки в умовах кризових і посткризових трансформацій. В умовах воєнного стану, геополітичної нестабільності, зростання фіскальних дисбалансів та необхідності модернізації економіки, бюджетна політика набуває ознак стратегічного механізму підтримки макрофінансової стабільності, функціонування критичних інфраструктур, забезпечення стійкості бюджетної системи до зовнішніх і внутрішніх викликів.

З урахуванням потреб адаптації державного управління до сучасного безпекового середовища, дослідження бюджетної політики в контексті її впливу на економічну безпеку є надзвичайно актуальним. Особливого значення набуває формування нового теоретико-методологічного підходу, що дозволяє не лише ідентифікувати ключові ризики і загрози економічній безпеці, але й запропонувати адаптивну модель бюджетного регулювання з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку.

Актуальність теми також зумовлена недостатньою розробленістю інструментарію оцінювання впливу фіскальних рішень на параметри економічної безпеки. У вітчизняній науковій традиції спостерігається дефіцит досліджень, у яких бюджетна політика розглядається як цілісний та



багатовимірний фактор забезпечення макроекономічної стійкості, що інтегрує фінансову, інституційну та інфраструктурну складові економічної безпеки. Водночас складність сучасних викликів вимагає розробки міждисциплінарного підходу до фіскального регулювання, що враховує не лише традиційні фінансові показники, а й індикатори соціальної, виробничої, енергетичної, цифрової та логістичної безпеки.

Таким чином, дослідження Шеїна О. Ю. відповідає актуальним потребам наукового обґрунтування модернізованої бюджетної політики, орієнтованої на довгострокову стійкість національної економіки. Робота поєднує фундаментальний теоретичний аналіз з практично значущими результатами, що мають потенціал для використання у стратегічному плануванні, розробленні державних програм відновлення економіки та формуванні фіскальної політики в умовах багаторівневих загроз економічній безпеці.

Зв'язок теми з науковими програмами. Дисертація виконана відповідно до тематики науково-дослідних робіт Державного науково-дослідного інституту інформатизації та моделювання економіки (м. Київ) та Київського національного університету технологій та дизайну за темами:

«Орієнтири поглиблення торговельно-економічних відносин України з країнами ЄС в умовах дії Угоди про асоціацію» (державний реєстраційний номер 0120U104933), у межах якої здобувачем здійснено: теоретичне та практичне обґрунтування особливостей бюджетної політики України в умовах трансформаційних процесів;

«Інтелектуалізація соціально-економічного розвитку в постпандемічному суспільстві» (державний реєстраційний номер 0120U114581), у межах якої здобувачем запропоновано концепцію бюджетної політики як детермінанти забезпечення економічної безпеки держави, спрямованої на підтримку макроекономічної стабільності, мінімізацію бюджетного дефіциту в умовах сучасних викликів.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота характеризується високим рівнем теоретичної обґрунтованості та методологічної цілісності, що забезпечує належну достовірність отриманих результатів. Сформульовані у дослідженні наукові положення, висновки та практичні рекомендації ґрунтуються на системному аналізі сучасних теоретичних підходів до розуміння сутності бюджетної політики в умовах загроз економічній безпеці, а також на результатах емпіричного дослідження бюджетних процесів в Україні у період 2004–2024 років.

У процесі дослідження автором застосовано широкий спектр загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема: діалектичний метод – для дослідження еволюції взаємозв'язків між бюджетною політикою та економічною безпекою; методи історичного і логічного аналізу – для ідентифікації трансформацій фіскального регулювання; індексний та кореляційно-регресійний аналіз – для кількісного оцінювання впливу бюджетних параметрів на рівень економічної безпеки. Системний підхід дозволив автору інтегрувати макроекономічні, фінансові та інституційні аспекти у межах єдиної аналітичної конструкції.

Важливо підкреслити, що достовірність висновків забезпечено використанням релевантної статистичної інформації, зокрема офіційних даних Державної служби статистики України, Міністерства фінансів України, Національного банку України, міжнародних організацій (МВФ, Світовий банк, ЄБРР), а також результатів власних розрахунків і моделювань. Побудова авторської кореляційно-регресійної моделі інтегрального показника економічної безпеки свідчить про глибокий рівень емпіричної перевірки гіпотез дослідження.

Обґрунтованість запропонованих рекомендацій підтверджується їхньою відповідністю виявленим закономірностям функціонування бюджетної системи в умовах криз, а також адаптованістю до сучасного безпекового контексту. Практична значущість висновків реалізується через

можливість використання результатів дослідження у процесі стратегічного бюджетного планування, розробки антикризових програм, оцінювання економічної стійкості та прогнозування наслідків фіскальних рішень у середньостроковій перспективі.

Дисертантом забезпечено належний рівень апробації результатів дослідження – їх представлено на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а також опубліковано статті у фахових виданнях, у тому числі у співавторстві з науковими керівниками. Це підтверджує відповідність наукових положень дисертації сучасним вимогам академічної доброчесності, наукової новизни та практичної цінності.

Структура і зміст дисертаційної роботи. Дисертаційне дослідження Олександра Юрійовича Шеїна має логічно виважену архітектуру, що забезпечує послідовне та всебічне розкриття наукової проблематики, заявленої у темі. Структура роботи відповідає вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, включає вступ, три змістовно насичені розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Загальний обсяг роботи становить 262 сторінки, з них основного тексту – 216 сторінок. Матеріали дисертації містять 27 таблиць і 20 рисунків. Список використаних джерел із 218 найменувань розміщено на 21 сторінці, 16 додатків – на 21 сторінці.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет, сформульовано наукову новизну, методологічну основу, інформаційне забезпечення, описано зв'язок із науковими програмами, практичне значення та апробацію результатів. Варто відзначити чітке формулювання логіки дослідження, яка простежується через усі розділи дисертації.

Перший розділ *«Теоретико-методологічні засади бюджетної політики забезпечення економічної безпеки»* має концептуально узагальнюючий характер. У ньому дисертант здійснює критичний аналіз теоретичних підходів до трактування бюджетної політики та економічної

безпеки, уточнює понятійно-категоріальний апарат дослідження, формулює авторське бачення сутності бюджетної політики в безпековому вимірі. Особливу увагу приділено розширенню типології економічної безпеки: запропоновано включення до її складу таких нових компонентів, як інфраструктурна (логістична, енергетична, цифрова), монетарна, домогосподарська, що відповідає сучасним трансформаціям економічного простору. В підрозділах детально розглядаються інституційні передумови реалізації бюджетної політики, ідентифікуються ризики її реалізації в умовах кризових коливань. Важливим результатом є формалізація методичних підходів до дослідження впливу бюджетної політики на економічну безпеку, включаючи побудову теоретичної моделі грошових потоків як базової системної конструкції.

Другий розділ дисертації *«Аналіз сучасного стану реалізації бюджетної політики забезпечення економічної безпеки держави»* — присвячено комплексному прикладному дослідженню трансформаційних процесів у сфері фіскального регулювання України за період 2004–2024 років. У межах цього розділу здійснено поглиблений аналіз поточного стану бюджетної політики крізь призму її здатності забезпечувати стійкість та адаптивність національної економіки до дестабілізуючих чинників внутрішнього і зовнішнього характеру.

У підрозділі 2.1 детально досліджено динаміку основних макрофінансових показників, що характеризують функціонування бюджетної системи: доходної і видаткової частин бюджету, обсягів дефіциту та джерел його покриття, структури державного боргу, співвідношення поточних і капітальних видатків. Особливу увагу приділено оцінці рівня залежності бюджетної системи від зовнішніх джерел фінансування, а також зростанню ролі короткострокових запозичень, що формує загрозу боргової нестійкості.

Дисертант здійснює періодизацію бюджетної політики з урахуванням кризових фаз розвитку економіки, серед яких виокремлюються: глобальна фінансово-економічна криза 2008–2009 рр.; пандемічна криза 2020–2021 рр.;

воєнні та інфляційні шоки 2022–2024 рр. Проведено порівняльну характеристику реакції фіскальної системи на вказані виклики, з акцентом на характер адаптаційних заходів, масштаб застосованих фіскальних інструментів, рівень координації між фіскальною і монетарною політикою.

У підрозділі 2.2 на основі системного аналізу виявлено структурні дисфункції реалізації бюджетної політики в Україні, серед яких визначено: нестабільність макропрогнозування, проциклічність антикризових рішень, надмірна концентрація витрат на соціальні трансфери за рахунок недофінансування секторів економічного розвитку (інфраструктура, інновації, підтримка промисловості). Обґрунтовано, що збереження орієнтації фіскальної політики переважно на поточне споживання зумовлює обмежену інвестиційну спроможність бюджету, унеможлиблює реалізацію довгострокових програм економічного зростання та знижує ефективність протидії безпековим викликам.

Автор виокремлює й систематизує чинні фіскальні інструменти, що потенційно можуть бути адаптовані до вимог економічної безпеки. Проведено критичний аналіз їх ефективності та релевантності сучасному стану публічних фінансів. Пропонується удосконалення інституційної архітектури бюджетного планування через інтеграцію стратегічних пріоритетів до фіскального циклу, запровадження механізмів середньострокового бюджетного прогнозування та посилення ролі програмно-цільового методу.

Підрозділ 2.3 має особливу цінність з погляду інструментального забезпечення аналізу. У ньому обґрунтовано авторську методику оцінювання впливу бюджетної політики на стан економічної безпеки, що передбачає побудову системи кількісних індикаторів. Серед них: частка капітальних видатків у ВВП, рівень дефіциту бюджету, боргове навантаження, обсяг зовнішньої допомоги, частка інвестиційно-орієнтованих видатків, динаміка тіньового сектору тощо. У дослідженні застосовано індексний аналіз, а також графічні засоби візуалізації, що дозволяють простежити динаміку показників

у ретроспективі та зробити обґрунтовані висновки щодо ефективності фіскальної політики в контексті забезпечення макроекономічної стійкості.

Окремо слід відзначити спробу автора співвіднести бюджетні параметри з індикаторами економічної безпеки не тільки у фінансовому, але й у ширшому структурному вимірі — через вплив на логістичну, енергетичну, цифрову та інституційну компоненти стійкості. Це свідчить про системний підхід до аналізу бюджетної політики як багатовимірного механізму державного впливу.

Таким чином, другий розділ дисертації не лише ілюструє наявні проблеми функціонування бюджетної системи України, а й формує аналітичну базу для обґрунтування стратегічних орієнтирів її трансформації в умовах безпекових загроз. Проведене емпіричне дослідження відзначається високим ступенем аргументованості, широкою джерельною базою та прикладною значущістю.

Третій розділ *«Напрями вдосконалення бюджетної політики задля забезпечення економічної безпеки держави та перспектива її реалізації»* становить завершальний, стратегічно орієнтований блок дисертації, в якому зосереджено результати синтезу теоретичних напрацювань та емпіричних узагальнень, здійснених у попередніх розділах. Його зміст має концептуально-прикладну спрямованість і сприяє формуванню цілісної моделі трансформації бюджетної політики в контексті забезпечення економічної безпеки держави в умовах багатофакторних ризиків і ресурсних обмежень.

У підрозділі 3.1 обґрунтовано концепцію адаптивної бюджетної політики, яка передбачає гнучке поєднання стабілізаційної, інвестиційної та безпекової функцій фіскального регулювання. Автором систематизовано сучасні виклики фіскальній стійкості (зокрема, боргове навантаження, обмежений фіскальний простір, високу частку тіньової економіки, фрагментарність програмно-цільового підходу) та запропоновано інструментарій їх нейтралізації. Сформовано низку стратегічних орієнтирів

бюджетної політики, серед яких: переорієнтація з поточного споживання на капітальні видатки, підвищення ролі бюджетних інвестицій у критично важливі сектори (інфраструктура, оборонна промисловість, енергетична безпека, цифрова трансформація), інтеграція стратегічного планування у фіскальні процеси.

Значне місце в структурі розділу займає обґрунтування методології моделювання рівня економічної безпеки на основі бюджетних параметрів. У підрозділі 3.2 побудовано кореляційно-регресійну модель інтегрального показника економічної безпеки, яка дозволяє кількісно оцінити вплив ключових фіскальних змінних на макроекономічну стійкість. До моделі включено такі змінні, як: частка податкових надходжень у ВВП, рівень дефіциту бюджету, динаміка боргових зобов'язань, обсяг інвестиційно-орієнтованих видатків, рівень тінізації економіки. Особливістю підходу є інтеграція структурно-функціональних компонентів економічної безпеки, серед яких – бюджетна, інфраструктурна, цифрова, соціальна, інституційна, що дозволяє надати оцінці комплексного характеру.

Методологічна новизна полягає у побудові інтегрального індексу економічної безпеки, який агрегує окремі показники через систему вагових коефіцієнтів і забезпечує багатовимірний вимір ефективності бюджетної політики. Цей індекс може використовуватись як інструмент сценарного аналізу, моніторингу безпекових тенденцій, а також як основа для розробки фіскальних індикаторів раннього попередження.

Підрозділ 3.3 містить розроблену автором сценарну модель прогнозування динаміки економічної безпеки залежно від варіантів реалізації бюджетної політики. У межах цієї моделі представлено три сценарії:

- інерційний – збереження поточних підходів до бюджетного регулювання без системних змін;
- песимістичний – реалізація проциклічних та фрагментарних заходів з обмеженим ресурсним забезпеченням;

- оптимістичний – впровадження структурних реформ, підвищення ефективності податкового адміністрування, збільшення інвестицій у сектори з високим мультиплікативним ефектом.

Аналіз динаміки індексу економічної безпеки у розрізі зазначених сценаріїв дозволив продемонструвати критичну залежність довгострокової економічної стійкості держави від якості та спрямованості фіскальних рішень. Побудована модель підтверджує, що навіть за умов обмеженого бюджету цільова переорієнтація видатків у бік стратегічного інвестування здатна створити позитивні тренди у сфері економічної безпеки.

Загалом, третій розділ роботи має високий рівень концептуальної завершеності, узагальнює результати дослідження та водночас формує науково-практичну платформу для модернізації бюджетної політики в умовах системних викликів. Запропоновані автором підходи можуть бути використані як на рівні стратегічного бюджетного планування, так і в процесі поточного моніторингу фіскальної ефективності в контексті забезпечення економічної безпеки.

У загальних висновках дисертації підсумовано основні наукові результати дослідження, сформульовано положення, що становлять наукову новизну, окреслено практичне значення виконаної роботи. Висновки є логічно узагальнюючими, несуперечливими, відповідають поставленим завданням та повною мірою відображають зміст кожного з розділів дисертації.

Список використаних джерел містить як фундаментальні праці вітчизняних і зарубіжних економістів, так і нормативні документи, статистичні звіти, аналітичні доповіді, що засвідчує міждисциплінарну глибину дослідження та широке аналітичне поле. Значна частина джерел — це публікації останніх п'яти років, що відповідає сучасному рівню академічної актуальності.

Додатки містять допоміжні матеріали, зокрема: аналітичні таблиці, візуалізації, фрагменти розрахункових моделей, що підтверджують

самостійний характер проведеного аналізу та підвищують рівень доказовості наукових результатів.

Таким чином, структура та зміст дисертаційної роботи засвідчують її високий науковий рівень, цілісність, логічну послідовність викладу та повну відповідність сучасним вимогам до кваліфікаційних наукових досліджень на здобуття ступеня доктора філософії.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційна робота О. Ю. Шеїна становить завершене самостійне наукове дослідження, у якому вирішено комплексне завдання з обґрунтування напрямів вдосконалення бюджетної політики як інструменту забезпечення економічної безпеки держави. Отримані результати вирізняються високим ступенем новизни, як на теоретичному, так і на прикладному рівні, що дозволяє розглядати їх як вагомий внесок у розвиток сучасної фінансово-економічної науки.

Суттєвий науковий внесок полягає, насамперед, у поглибленні та систематизації понятійно-категоріального апарату з урахуванням актуального безпекового контексту. Дисертантом уточнено зміст базових економічних категорій – «бюджетна політика», «економічна безпека держави», «інституційне середовище фіскального регулювання» – у взаємозв'язку з новітніми викликами та трансформаційними процесами у сфері публічних фінансів. Уперше обґрунтовано трактування бюджетної політики як багатофункціонального регулятора, що виконує не лише стабілізаційні та розподільчі, але й безпекові функції, зокрема – у межах мобілізаційної економіки.

До науково значущих результатів слід віднести формування розширеної типології економічної безпеки, що включає нові релевантні до сучасних викликів компоненти: бюджетну, монетарну, інституційну, виробничу, ринкову, інфраструктурну (логістичну, цифрову, енергетичну), а також безпеку домогосподарств. Такий підхід дозволяє здійснювати більш комплексну оцінку стану економічної системи крізь призму фіскального впливу та розширює межі традиційного розуміння економічної безпеки.

На рівні методології отримано новий науковий результат у вигляді авторської моделі оцінювання впливу бюджетної політики на економічну безпеку, яка поєднує елементи індексного аналізу, кореляційно-регресійного моделювання та сценарного прогнозування. Побудовано інтегральний показник економічної безпеки, що дозволяє враховувати багатфакторні впливи бюджетних параметрів, зокрема рівень дефіциту бюджету, боргове навантаження, структуру видатків, обсяг капіталовкладень, рівень тіньової економіки тощо. Застосування цієї моделі забезпечує кількісну оцінку фінансового впливу на структурні компоненти економічної стійкості та може бути адаптоване для регулярного моніторингу.

Важливою складовою наукової новизни є розробка сценарної моделі прогнозування динаміки рівня економічної безпеки, що враховує альтернативні варіанти бюджетної політики (інерційний, песимістичний, оптимістичний сценарії). Такий підхід дає змогу проаналізувати наслідки реалізації різних фінансних стратегій та обґрунтувати переваги цільового зростання капітальних видатків як інструменту зниження вразливості економіки та створення передумов для її відновлення.

У межах стратегічного виміру дисертантом обґрунтовано концепцію адаптивної бюджетної політики, яка передбачає гнучке балансування між поточними і капітальними видатками, підвищення мобілізаційної здатності фінансової системи, посилення її ролі як драйвера інвестиційного розвитку. Особливо цінними є авторські пропозиції щодо інтеграції стратегічного бюджетного планування до системи національного безпекового прогнозування.

Таким чином, наукова новизна дисертаційного дослідження полягає у комплексному поєднанні теоретико-методологічних узагальнень та практико-орієнтованих рішень, що формують інноваційне бачення ролі бюджетної політики у забезпеченні економічної безпеки держави в умовах багатовимірних ризиків.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження Шеїна Олександра Юрійовича мають прикладний характер та відзначаються значною практичною цінністю, що підтверджується їх використанням у діяльності ряду установ різного профілю— науково-дослідних, освітніх та органів публічного управління.

Зокрема, положення та висновки, сформульовані в дисертації, були використані у рамках виконання науково-дослідної теми «Орієнтири поглиблення торговельно-економічних відносин України з країнами Європейського Союзу в умовах дії Угоди про асоціацію» (№ ДР 01200104933), що реалізовувалася у Державному науково-дослідному інституті інформатизації та моделювання економіки. Практичну значущість у межах даної тематики становили авторські напрацювання щодо обґрунтування специфіки бюджетної політики в умовах трансформацій, механізмів посилення економічної безпеки за допомогою бюджетних інструментів, а також адаптації кращих міжнародних фіскальних практик до національного контексту. Зазначені матеріали включено до складу наукової звітності інституту та рекомендовано для подальшого використання в аналітичній роботі.

Окреме значення мають результати дослідження в контексті підготовки фахівців у галузі економіки та фінансів. Зокрема, основні положення дисертації впроваджено в освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну під час викладання навчальної дисципліни «Макро-, мікроекономіка» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Застосування матеріалів дисертації сприяє поглибленню розуміння студентами сучасних фіскальних викликів, а також формуванню компетентностей щодо аналізу бюджетної політики в умовах економічної нестабільності.

Крім того, практичну цінність отримані результати мають для органів місцевого самоврядування. Так, у фінансовому управлінні Тернопільської міської ради використано авторські підходи до оцінювання впливу

бюджетної політики на фінансову спроможність територіальних громад, а також методичні рекомендації щодо стратегічного планування на основі сценарного моделювання. Зазначені положення були враховані при підготовці аналітичних матеріалів у процесі формування місцевої бюджетної політики.

Таким чином, дисертаційне дослідження демонструє високу практичну орієнтацію, а його результати мають цінність для державного управління, регіонального фінансового планування, науково-дослідної роботи та освітнього процесу.

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. За результатами дисертаційного дослідження опубліковано 10 наукових праць, у яких повною мірою відображено основні положення, наукові результати та практичні рекомендації дисертації. З них:

- 4 статті – у наукових фахових виданнях України з економіки, включених до переліку, затвердженого МОН України;
- 1 стаття – у зарубіжному науковому журналі (Чехія);
- 5 публікацій апробаційного характеру – у матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Публікації апробаційного характеру містять виступи на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема у форматі міжвузівських форумів, інтернет-конференцій та всеукраїнських дослідницьких заходів. У них представлено ключові проміжні результати дослідження, включаючи оцінку загроз бюджетній політиці, інституційні чинники фіскальної нестійкості та шляхи підвищення мобілізаційного потенціалу бюджету.

Наукові публікації відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Вони демонструють послідовне

висвітлення основних результатів дослідження, належний рівень апробації та наукової комунікації отриманих результатів.

Дотримання норм академічної доброчесності. У процесі ознайомлення з матеріалами дисертаційного дослідження Шеїна О. Ю. не виявлено фактів порушення норм академічної доброчесності. Текст дисертації є самостійною кваліфікаційною науковою працею, результати якої належать особисто автору та базуються на достовірних джерелах із належним бібліографічним оформленням.

У дисертації дотримано вимог академічного цитування: усі запозичення з наукових праць інших авторів супроводжуються коректними посиланнями, а використані джерела належним чином зазначено у списку літератури. В роботі не виявлено фактів плагіату, фальсифікації чи фабрикації даних.

Матеріали, оприлюднені в опублікованих працях здобувача, відповідають змісту та напрямам дослідження, викладеним у дисертації, що свідчить про послідовність, прозорість і відповідність вимогам академічної доброчесності. Автор належно позначає свій особистий внесок у співавторських публікаціях.

Таким чином, дисертаційна робота Шеїна О. Ю. повністю відповідає принципам академічної доброчесності, визначеним Законом України «Про освіту», Законом України «Про вищу освіту» та іншими нормативно-правовими актами у сфері наукової діяльності.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. Попри високий науковий рівень дисертації, доцільним видається акцентування уваги на окремих положеннях, які можуть викликати наукову полеміку або потребують подальшого уточнення.

1. У першому розділі, попри належне теоретичне обґрунтування сутності бюджетної політики та економічної безпеки, доцільно було б чіткіше структурувати класифікацію загроз економічній безпеці у фіскальному вимірі з виокремленням коротко- та довгострокових ефектів впливу, а також з урахуванням мультиканальних механізмів їх передачі.

2. При формулюванні типології видів економічної безпеки (бюджетна, інституційна, цифрова, інфраструктурна тощо) слушним виглядає розширення переліку компонентів, однак дисертації бракує більш розгорнутої аргументації щодо методології виділення саме цих складових та співвідношення між ними, зокрема з урахуванням існуючих підходів у вітчизняному безпекознавстві.

3. У другому розділі здійснено глибокий аналіз бюджетних дисфункцій за 2004–2024 роки, однак дисертанту доцільно було б більш критично проаналізувати вплив реформ 2014–2015 років (децентралізація, фіскальна децентралізація, запровадження середньострокового бюджетного планування) на трансформацію безпекового потенціалу бюджетної політики.

4. Побудована автором кореляційно-регресійна модель інтегрального показника економічної безпеки є методично коректною, однак у тексті відсутній аналіз чутливості моделі до зміни вагових коефіцієнтів та можливих похибок прогнозування, що обмежує можливості її безпосереднього практичного застосування без додаткових процедур калібрування.

5. Сценарне прогнозування рівня економічної безпеки за інерційним, песимістичним та оптимістичним сценаріями є важливим елементом стратегічного обґрунтування, проте в моделі прогнозу не враховано вплив зовнішніх шоків (наприклад, зміни глобальних фінансових умов, валютної турбулентності, умов міжнародної фінансової допомоги), що могло б розширити межі достовірності аналітичного інструменту.

6. У третьому розділі наведено обґрунтовані заходи трансформації бюджетної політики, проте не деталізовано механізми забезпечення синергії між бюджетними та монетарними рішеннями — зокрема, у частині управління борговими ризиками, що є критично важливим для підтримки стійкості в умовах високої фіскальної вразливості.

Зазначені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної наукової цінності дисертації. Вони можуть слугувати підґрунтям

для подальших досліджень автора в межах тематики економічної безпеки та фінансової політики держави.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертаційна робота Шеїна Олександра Юрійовича «Бюджетна політика забезпечення економічної безпеки держави» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому комплексно вирішено актуальне науково-практичне завдання — обґрунтовано теоретичні засади, аналітичні підходи та інструменти удосконалення бюджетної політики в контексті формування економічної безпеки держави.

Обрана тема є своєчасною, концептуально значущою та методологічно обґрунтованою. Структура дисертації логічно витримана, зміст усіх її розділів послідовно розкриває поставлену мету та завдання дослідження. Автором розроблено низку науково нових положень, які мають теоретичну цінність і практичну значущість. Дисертаційна робота відзначається глибоким теоретико-методологічним рівнем, комплексністю аналітичного інструментарію та міждисциплінарною інтеграцією економічних і безпекових підходів.

Наукові результати дослідження апробовані на належному рівні, оприлюднені в публікаціях, які відповідають вимогам чинного законодавства та нормативних актів щодо присудження наукового ступеня доктора філософії. Дисертація демонструє високий рівень наукової доброчесності, академічної культури та самостійності мислення.

Виявлені окремі зауваження носять дискусійний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку змісту та результатів дослідження.

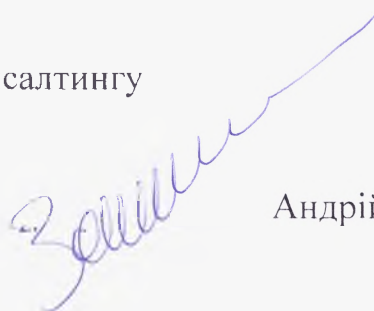
За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами).

Дисертаційна робота Шеїна Олександра Юрійовича «Бюджетна політика забезпечення економічної безпеки держави» відповідає спеціальності 051 — Економіка, вимогам Порядку підготовки здобувачів

вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами) та вимогам пп. 6–9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 – Економіка.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
доцент кафедри фінансів та бізнес-консалтингу
Київського національного
університету технологій та дизайну



Андрій ЗОЛКОВЕР

Підпис Золковер Андрій
засвідчую
Зав. КАНЦ В. Сосна

